



KYSELYRAPORTTI 1/2024

20

24

Puolueiden kannatusrakenteet näkyivät presidentinvaalien ehdokasvalinnoissa

Kokoomuksen ehdokas Alexander Stubb äänestettiin Suomen tasavallan seuraavaksi presidentiksi presidentinvaalien toisella kierroksella 11.2.2024. Hänen vastaehdokkaansa oli Pekka Haavisto. Tarkastelemme tässä raportissa kansalaisten äänestysvalintoja vuoden 2024 presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella. Varsinainen vaalipäivä oli sunnuntai 28.1.2024.

Vastaajilta kysyttiin, ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella. Äänestyskäyttäytymistä tarkastellaan tässä raportissa vastaajien sukupuolen, iän, asuinpaikan ja ammattiyhdistysjäsenyyden mukaan.

Kysely toteutettiin Kantarin Forumissa 31.1.-2.2.2024 eli välittömästi ensimmäisen kierroksen äänestyksen päätyttyä. Kyselyyn vastasi 1 039 henkilöä. Tulosten tilastollinen virhemarginaali on noin 3,1 prosenttiyksikköä. Selvityksessä kyselyaineistoa aiemmista vaaleista kerättyyn tilastotietoon, näiden vaalien tuloksiin ja muun muassa Åbo Akademin julkaisemaan kyselytutkimusaineistoon.

Tarkasteluun on rajattu kuuden suurimman eduskuntapuolueen ehdokkaat eli kokoomuksen, SDP:n, perussuomalaisen, keskustan, vasemmistoliiton ja vihreiden. Valitsijayhdistysten ehdokkaiden tulkitsemme tässä selvityksessä Olli Rehniä keskustan ja Pekka Haavistoa vihreiden ehdokkaana. Keskusta asettautui tukemaan Rehniä ja vihreät Haavistoa. Molemmat ovat myös puolueiden jäseniä ja Rehn on keskustan entinen ja Haavisto vihreiden nykyinen kansanedustaja.

Kristillisdemokraattien Sari Essayahan, valitsijayhdistyksen Mika Aaltolan ja Liike Nyt:n Harry Harkimon rajasimme tarkastelusta pois, koska heidän vaalitulosensa ja siten myös kyselyssä annettujen vastausten osuudet jäivät pieniksi.

Presidentinvaalit on henkilövaalit ja siten äänestysvalinnan perusteet eroavat muista vaaleista. Esimerkiksi puolueella ei ole välttämättä samaa merkitystä presidentinvaaleissa kuin eduskunta-, alue- tai kuntavaaleissa. Siten myöskään presidentinvaalien tulos ei ole samalla tapaa vertailukelpoinen muiden vaalitulosten kanssa.

Ehdokkaiden on välttämätöntä hakea puolueistaansa laajempaa kannatuspohjaa tullakseen valituksi tai yltääkseen edes vaalin toiselle kierrokselle. Toisaalta ehdokkaat aktivoivat oman taustapuolueensa toimijoita ja äänestäjiä kampanjoissaan. Ehdokkuuden realistinen tavoite valituksi tulemisen sijaan voi olla oman puolueen kannatuksen vahvistaminen.

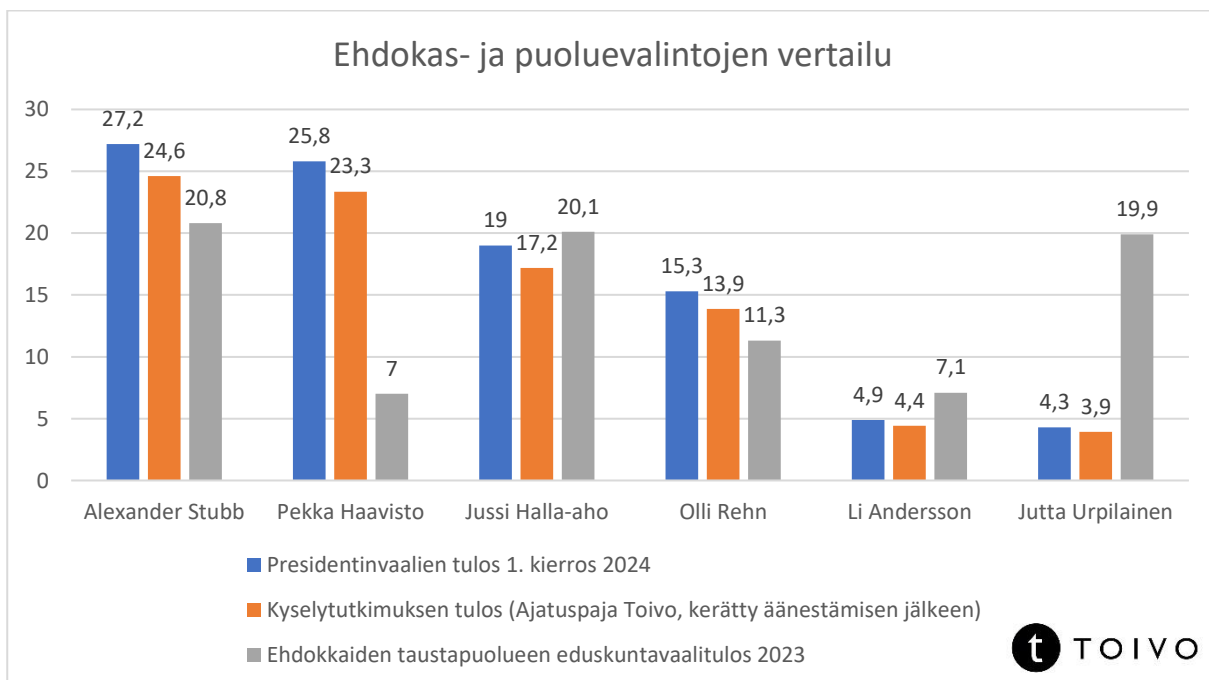
Ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella?

Ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella? N= 1039

Alexander Stubb	256	25 %
Pekka Haavisto	243	23 %
Jussi Halla-aho	178	17 %
Olli Rehn	144	14 %
Li Andersson	46	4 %
Jutta Urpilainen	41	4 %
Sari Essayah	14	1 %
Mika Aaltola	14	1 %
Harry Harkimo	5	0 %
En halua kertoa	52	5 %
En ketään	47	5 %
	1039	100 %

Kyselytutkimuksen annetut vastaukset olivat jokaisen ehdokkaan kohdalla systemaattisesti jonkin verran matalampia kuin ensimmäisen kierroksen vaalitulokset. Tämä selittyy pitkälti sillä, että 5 % vastaajista kertoi, ettei äänestänyt ketään ehdokasta ja sillä, että 5 % vastaajista ei halunnut kertoa, ketä äänensi. Vaalituloksessa on luonnollisesti mukana vain äänensä antaneiden kanta.

Seuraavassa kuviossa vertaillaan vaalituloksia ja kyselytutkimuksen dataa. Vertailussa ovat presidentinvaalien ensimmäisen kierroksen äänestystulos, Ajatuspaja Toivon kyselyn vastaukset ja vuoden 2023 eduskuntavaalien tulokset ehdokkaiden taustapuolueiden mukaan.



Kyselyyn vastanneista joka neljäs eli 25 % kertoi äänestäneensä ensimmäisellä kierroksella kokoomuksen ehdokasta Alexander Stubbia. Kyselyn lopputulos on presidentinvaalien ensimmäisen kierroksen virallista äänestystulosta pari prosenttia matalampi, sillä Stubbia äänesti 27,7 %. Stubbin kannatus oli ensimmäisellä kierroksella selvästi korkeampi kuin kokoomuksen tulos vuoden 2023 eduskuntavaaleissa (20,8 %).

Valitsijayhdistyksen ja vihreiden ehdokasta Pekka Haavisto kertoi äänestäneensä 23 % vastaajista. Ensimmäisellä kierroksella Haavisto sai 25,8 % äänistä. Haaviston henkilökohtainen kannatus oli vihreiden eduskuntavaalitulosta merkittävästi suurempi, sillä vihreiden kannatus laski edellisistä eduskuntavaaleista vain 7,0 %:iin.

Myös Olli Rehnin henkilökohtainen ääniosuus (15,3 %) oli puolueensa eduskuntavaalitulosta selvästi korkeampi, sillä vuonna 2023 keskustan kannatus oli 11,3 %. Kyselyyn vastanneista 14 % kertoi äänestäneensä valitsijayhdistyksen ja keskustan ehdokasta Olli Rehniä.

Perussuomalaisten Jussi Halla-ahon kertoi äänestäneensä 17 % vastanneista. Halla-aho sijoittui kyselyssä ja vaaleissa kolmanneksi. Halla-ahon ääniosuus vaaleissa oli 19 %. Toisin kuin Stubbin, Haaviston ja Rehnin kohdalla, Halla-ahon kannatus jäi jonkin verran matalammaksi kuin perussuomalaisten edellinen eduskuntavaalitulos (20,1 %).

Li Anderssonin kannatus oli ensimmäisellä kierroksella 4,9 %, mikä jäi selvästi vasemmistoliiton kannatuksesta eduskuntavaaleissa (7,1 %). Kyselyssä Li Anderssonia kertoi äänestäneensä 4 % vastaajista.

Ylivoimaisesti heikoiten eduskuntavaalitulokseen nähden pärjäsivät Jutta Urpilainen. Ensimmäisen kierroksen kannatusosuus oli 4,3 %, kun SDP vuoden 2023 eduskuntavaaleissa ylsi toiseksi suurimmaksi puolueeksi saaden 19,9 % äänistä. Kyselyssä Urpilaista kertoi äänestäneensä 4 % vastaajista.

Kommentti:

Verrattuna vuoden 2023 eduskuntavaaleihin taustapuoluettaan paremmin presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella pärjäsivät Stubb ja Rehn ja selvästi paremmin Haavisto. Taustapuolueensa eduskuntavaalitulokseen nähden jonkin verran huonommin pärjäsivät Halla-aho ja Andersson ja merkittävästi huonommin Urpilainen.

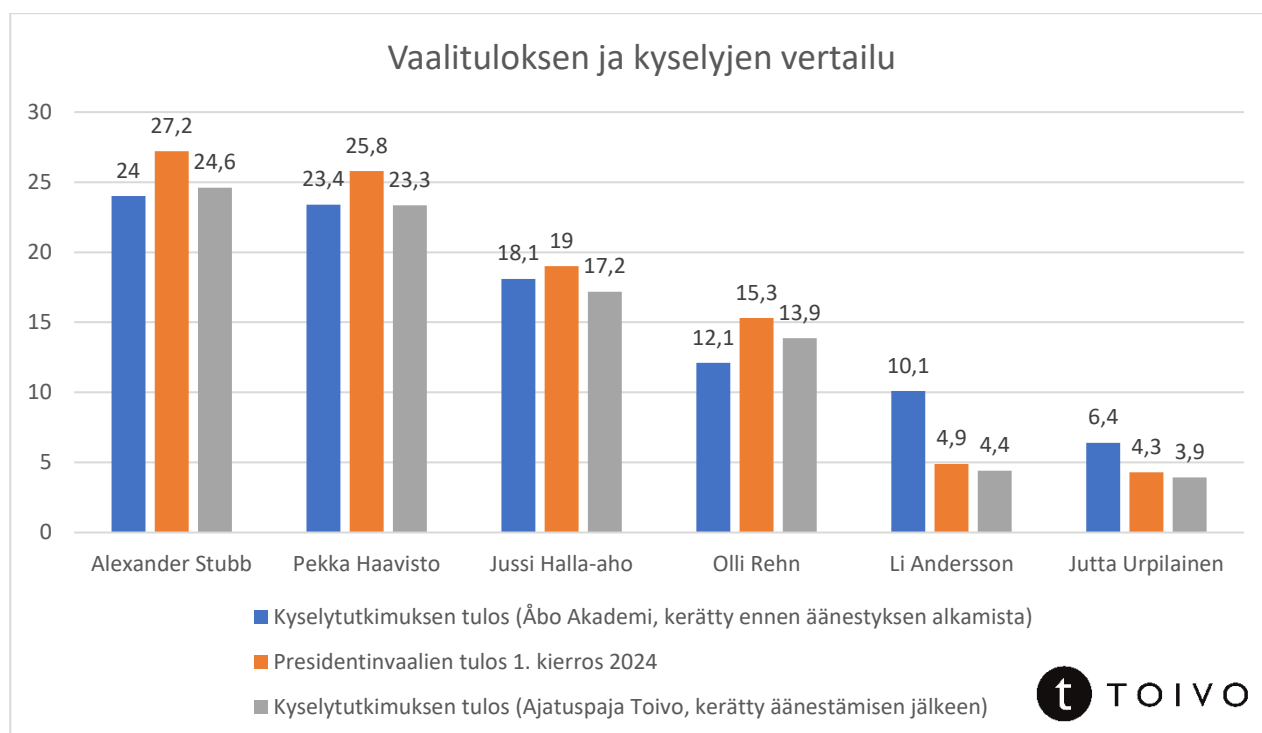
Aiempiin presidentinvaaleihin nähden Haaviston henkilökohtainen tulos oli odotettavissa. Hän on kaksissa viime vaaleissa yltänyt selvästi vihreiden kannatustasoa korkeampaan tulokseen. Urpilainen ei ole aiemmin ollut ehdolla, mutta hänen tuloksensa noudattelee SDP:n tuloksia presidentinvaaleissa Halosen kauden jälkeen.

Vihreiden osalta ongelma on, että puolue ei ole pystynyt hyödyntämään omassa kannatuksessaan presidentinvaalien ja Haaviston tuomaa kannatusnostetta. Muissa vaaleissa vihreiden tulos on jäänyt selvästi alemmalle tasolle.

SDP:n ongelmana vastaavasti on se, ettei se ole yltänyt presidentinvaaleissa saavuttamaan kannatustasoa, joka puolueella on ollut muissa vaaleissa.

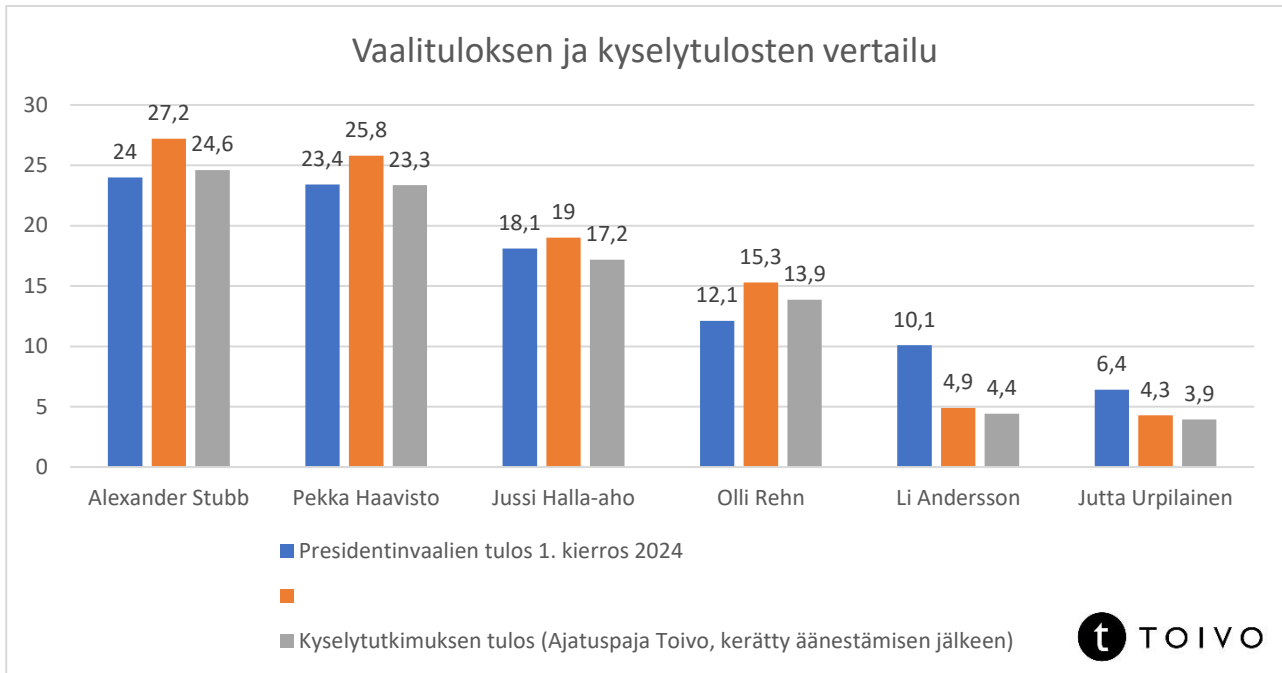
Kärkiehdokkaat peittosivat gallupit

Åbo Akademi toteutti laajan kansalaismielipide-kyselyn (yli 4 000 vastaajaa) juuri ennen ensimmäisen kierroksen ennakoäänestämisen alkamista (12.1.-22.1.2024)¹. Seuraavassa kuviossa² verrataan Åbo Akademin ja Ajatuspaja Toivon teettämien kyselyjen tuloksia vaalitulokseen.



¹ <https://www.kansalaismielipide.fi/wp-content/uploads/Presidentinvaalit-2024.pdf>

² Korjattu raportin ensimmäisestä versiosta Åbo Akademin ja presidentinvaalien 1. kierroksen luvut ja palkit oikein.



Ensimmäisen kierroksen tulosten vertailu Åbo Akademin keräämään kyselyaineistoon osoittaa, että kyselytutkimuksen tulokset pystyi vaalissa peittoamaan Alexander Stubb, Pekka Haavisto, Jussi Halla-aho ja Olli Rehn. Sen sijaan Li Andersson ja Jutta Urpilainen jäivät gallupluvuista selvästi, kuten myös häntäpään ehdokkaat Essayah, Aaltola ja Harkimo.

Vertailu antaa kiinnostavan näkymän myös kahden eri ajankohtana toteutetun ja luonteeltaankin varsin erilaisen kyselyn tuloksista suhteessa vaalitulokseen. Vertailu osoittaa, että välittömästi vaalien jälkeen annettujen vastausten jakauma poikkeamaa erittäin vähän vaalituloksesta. Kyselyn vastausten tarkastelua eri taustamuuttujien pohjalta voidaan siis pitää hyvinkin luotettavana.

Kommentti

Erilaisten kannatusmittausten vaikutusta äänestyskäyttäytymiseen pohditaan paljon eri vaaleissa. Eduskuntavaaleissa 2023 taktinen äänestäminen todennettiin muun muassa Ajatuspaja Toivon kyselytutkimuksessa³. Tuolloin SDP:n pääministerivaalikampanja sai vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat äänestämään SDP:n ehdokkaita.

Näyttää siltä, että voittajien vankkurit -ilmiö vahvistui presidentinvaalien loppusuoralla. Stubbin, Haaviston ja Halla-ahon gallupkannatuksen pohjalta mediassa spekuloitiin toisen kierroksen parin löytyvän tästä kolmikosta. Urpilainen ja Andersson ”kärsivät” tästä vaalien alla paljon puhutusta taktisesta äänestämisestä.

³ <https://toivoajatuspaja.fi/kyselyraportti-3-2023-taktinen-aanestaminen-eduskuntavaaleissa/>

Siihen nähden, että Rehnin kannatus näytti gallupeissa olevan näinkin paljon kärjen takana, eikä vastaavia spekulatioita hänen nousupotentiaalistaan esitetty, Rehnin äänestystulos oli yllättävän hyvä.

Ensimmäisen kierroksen ehdokasvalinta äänestäjien sukupuolen mukaan; miesten ja naisten valinnat noudattelivat totuttuja kaavoja

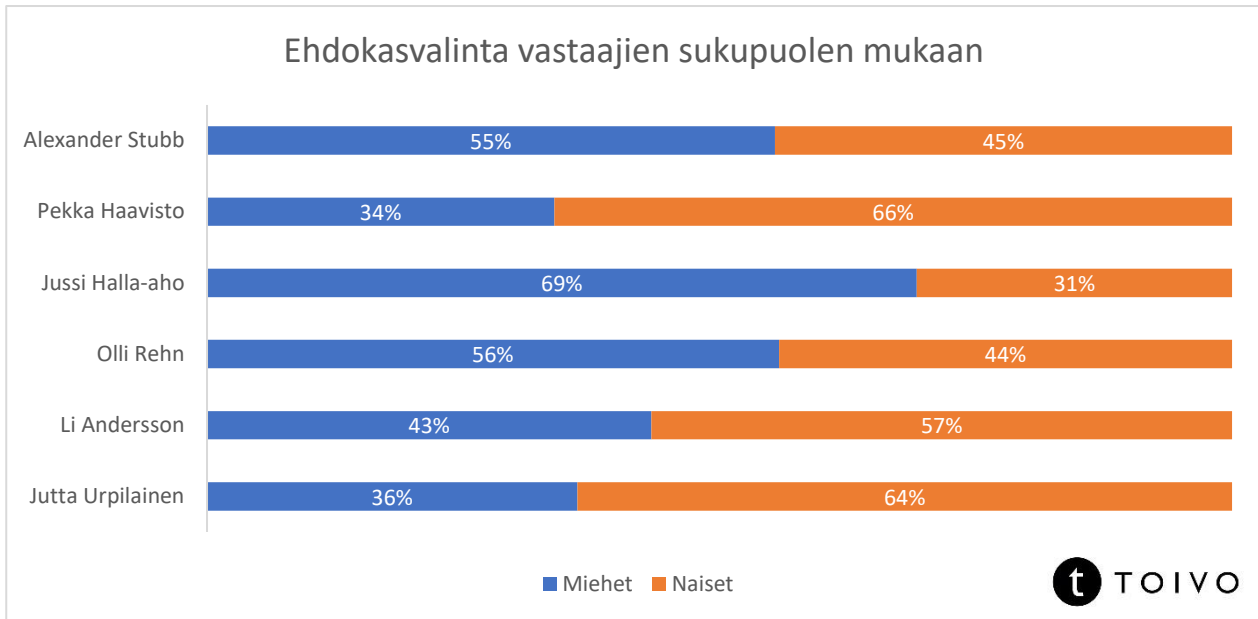
Useampi kuin joka neljäs miesvastaaja (27,3 %) kertoi äänestäneensä ensimmäisellä kierroksella Alexander Stubbia. Yli puolet kaikista miesten äänistä meni kyselyn mukaan joko Stubbille tai Halla-aholle. Naisten äänistä vastaavasti yli puolet meni Haavistolle (30,9 %) ja Stubbille (21,9 %). Haavisto oli ylivoimaisesti suosituin naisten keskuudessa saaden kolme kertaa enemmän naisten ääniä kuin Li Andersson ja Jutta Urpilainen yhteensä.

Ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella? N= 1039

	Miehet	Naiset
Alexander Stubb	27,3 %	21,9 %
Pekka Haavisto	15,8 %	30,9 %
Jussi Halla-aho	23,8 %	10,6 %
Olli Rehn	15,5 %	12,2 %
Li Andersson	3,8 %	5,0 %
Jutta Urpilainen	2,8 %	5,0 %
Sari Essayah	2,0 %	0,6 %
Mika Aaltola	0,7 %	2,0 %
Harry Harkimo	0,6 %	0,4 %
En halua kertoa	4,1 %	5,9 %
En ketään	3,6 %	5,4 %
TOTAL (painotettu)	520	519

Kyselyyn vastasi lähes yhtä paljon miehiä ja naisia. Kysymys ensimmäisen kierroksen ehdokasvalinnasta tarkastellaan nyt vastaajien sukupuolen mukaan.

Seuraavassa kuviossa esitetään, miten kunkin ehdokkaan saamat maininnat jakaantuivat mies- ja naistenvastaajien kesken.



Aiemmissa Ajatuspaja Toivon julkaisuissa on selvitetty ehdokasasettelun ja vaalitulosten sukupuolittuneisuutta kuudessa suurimmassa eduskuntapuolueessa. Vaalidataa ja analyysia on laadittu eduskuntavaalien lisäksi kunta- ja aluevaaleista.

Näistä selvityksistä tuorein on vuoden 2023 laadittu ”Puolueiden kannatusrakenne eduskuntavaaleissa 2023”⁴. Seuraavissa kuvissa osoitetaan eduskuntavaalien ehdokasasettelun ja tulosten jakautuminen mies- ja naisehdokkaiden välillä eri puolueissa.

Kyselyn mukaan Stubbin äänestäjistä hieman yli puolet (55 %) oli miehiä. Sukupuolijakauma oli lähellä kokoomuksen kannatusrakennetta, jota on selvitetty vaalitulostoinnin ja kyselytutkimusten kautta. Esimerkiksi edellisissä eduskuntavaaleissa 53 % kokoomuksen ehdokkaista oli miehiä ja 58 % kokoomuksen äänistä meni miesehdokkaille.

Haavisto kertoi äänestäneensä selvästi enemmän naiset kuin miehet. Kyselyn mukaan Haaviston äänestäjistä 66 % oli naisia ja 34 % miehiä. Tulos noudattaa Haaviston taustapuolueen vihreiden ehdokas- ja kannatusrakennetta edellisissä eduskuntavaaleissa. Vihreiden ehdokkaista naisia oli eduskuntavaaleissa 61 % ja puolueen saamista äänistä 74 % meni naisehdokkaille.⁵

Halla-ahon äänestäjien sukupuolijakauma oli Haavistoakin sukupuolittuneempi – toki päinvastaiseen suuntaan. Kyselyn mukaan Halla-ahon äänistä peräti 69 % tuli miesäänestäjiltä ja vain 31 % naisilta. Perussuomalaisten kannatus muissa vaaleissa on ollut niin ikään selvästi miesenemmistöinen. Esimerkiksi edellisissä eduskuntavaaleissa miesehdokkaista oli 65 % ja puolueen äänistä 62 % meni miesehdokkaille.

⁴ <https://toivoajatuspaja.fi/puolueiden-kannatusrakenne-eduskuntavaaleissa-2023/>

⁵ Ks. myös esim. kunta- ja aluevaaleista laaditut selvitykset ehdokkaiden ja valittujen ikäjakaumista: <https://toivoajatuspaja.fi/vaalit-ja-demokratia/>

Myös Rehniä äänestivät jonkin verran enemmän miehet kuin naiset. Kyselyn mukaan Rehnin kannatus perustui 56 % miesten ja 44 % naisten ääniin. Kokoomuksen ja perussuomalaisten tavoin myös keskusta oli enemmän miesten kuin naisten suosiossa edellisissä eduskuntavaaleissa. Tuolloin 56 % puolueen ehdokkaista oli miehiä ja 59 % puolueen äänistä meni miesehdokkaille.

Anderssonin äänestäminen ei kyselyn perusteella jakaantunut yhtä selvästi naisten ja miesten välille kuin mitä vasemmistoliiton kannatus viime eduskuntavaaleissa. Anderssonin valinneista oli kyselyn mukaan 57 % naisia ja 43 % miehiä. Eduskuntavaaleissa 2023 vasemmistoliiton naisehdokkaat keräsivät peräti 72 % äänistä ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä muodostui hyvin naisvaltainen. Vasemmistoliiton äänestysvalinnan naisvaltaisuus ei ollut pääteltävissä eduskuntavaalien ehdokasasettelusta, sillä siinä vinouma oli vain xx naisia ollen enemmän.

Urpilaisen äänistä kertyi kyselyn mukaan 64 % naisilta ja vain 36 % miehiltä. Eduskuntavaaleissa SDP:n ehdokkaista oli naisia 56 % ja äänistä naisehdokkaat keräsivät 63 %.

Kommentti

Vaikka presidentinvaalit on monella tapaa erilainen vaali kuin eduskunta-, kunta- ja aluevaalit, kyselyaineiston perustella äänestysvalinnat äänestäjien sukupuolen mukaan noudattelevat pitkälti samaa jakoa kuin puolueiden kannatusrakenteista tehdyt havainnot.

Lukuisissa eri selvityksissä ehdokasasettelusta ja vaalituloksista on todettu perussuomalaisten voimakas sukupuolittuneisuus miesten puolueeksi, kun taas käänteisestä tilanteesta on kärsitty etenkin vihreissä ja jonkin verran myös vasemmistoliitossa ja SDP:ssä.

Suomalaisten jakautuminen äänestysvalinnoissaan näyttää toteutuvan kaikissa vaaleissa ja vieläpä hyvin samansuuntaisesti. Äänestystuloksissa, kuten myös puolueiden ehdokasasettelussa yhteiskunnallinen jakolinja piiryy naisten ja miesten välille. Ilmiö on huolestuttava ja niiden puolueiden, jotka tavoittelevat yleispuolueen asemaa, tulisi omassa toiminnassaan kiinnittää asiaan huomiota.

Nais- tai miesvaltaisuus on omiaan vahvistamaan tiettyjen teemojen nostoja ja myös poissulkemaan puolueiden agendoilta aihevalintoja, joita ei koeta omimmaksi. Vaarana on, että eri puolueiden edustajat puhuvat toistensa ohi eri aiheista ja pyrkivät vahvistamaan kannatustaan pääasiassa omien keskuudessa – toiset naisten ja toisten miesten. Tällainen toiminta luo noidankehää, jossa naisten ja miesten yhteiskunnallinen ymmärrys ja kiinnostus eriytyvät toisistaan.

Vuoden päästä järjestettäviin kunta- ja aluevaaleihin tehdään laajaa ehdokashankintatyötä. Puolueiden tulisi tavoitella monipuolisia ehdokaslistoja, joissa eri sukupuolten edustajat ovat tasaisesti edustettuina tuoden osaamista ja näkemystä esiin erilaisiin poliittisiin teemoihin.

Ehdokasvalinta vastaajien iän mukaan

Kyselystä saatiin tietoa eri ikäryhmien äänestysvalinnoista. Alla olevasta taulukosta näkyy vastausten jakaantuminen eri ehdokkaille ikäryhmittäin.

Alle 40-vuotiaiden keskuudessa vaalien ensimmäisellä kierroksella selvästi suosituin ehdokas oli Pekka Haavisto. Stubb oli suosituin 40–49-vuotiaiden ja yli 60-vuotiaiden keskuudessa. Halla-aho ei ollut suosituin minkään ikäryhmän joukossa. Myös Olli Rehnin kannatus kertyi tasaisesti. Merkille pantavaa kuitenkin on, että kyselyn mukaan siinä missä Olli Rehn sai yli 70-vuotiaiden äänistä 17,3 %, Halla-aho keräsi tässä ikäryhmässä vain 9,2 % osuuden.

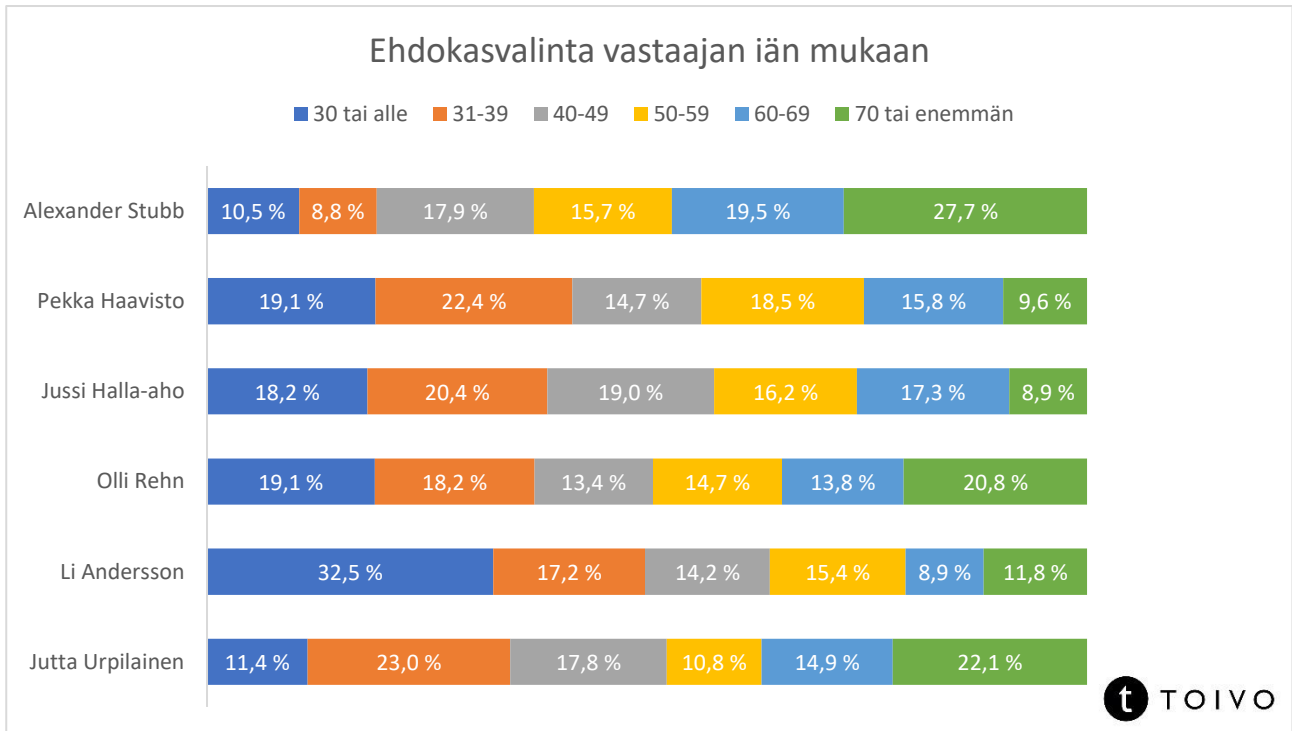
Ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella? N= 1039

	<30	31–39	40–49	50–59	60–69	70<
Alexander Stubb	15,2 %	12,7 %	25,9 %	22,7 %	28,3 %	40,0 %
Pekka Haavisto	27,4 %	32,0 %	20,9 %	26,4 %	22,6 %	13,7 %
Jussi Halla-aho	18,9 %	21,1 %	19,6 %	16,7 %	17,9 %	9,2 %
Olli Rehn	15,8 %	15,1 %	11,1 %	12,2 %	11,5 %	17,3 %
Li Andersson	8,6 %	4,6 %	3,8 %	4,1 %	2,3 %	3,1 %
Jutta Urpilainen	2,7 %	5,4 %	4,1 %	2,5 %	3,5 %	5,2 %
Sari Essayah	2,3 %	0,4 %	1,3 %	0,8 %	1,6 %	1,2 %
Mika Aaltola	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,9 %	3,9 %	2,1 %
Harry Harkimo	0,3 %	1,2 %	0,9 %	0,0 %	0,3 %	0,0 %
En ketään	5,0 %	4,6 %	7,5 %	7,0 %	1,8 %	2,0 %
En halua kertoa	3,8 %	3,0 %	4,8 %	5,7 %	6,3 %	6,3 %
TOTAL (painotettu)	191	153	199	116	194	187

Sari Essayahin, Mika Aaltolan ja Harry Harkimon kannattajien vastausmäärät menevät kyselyssä niin pieniksi, etteivät ne anna luotettavaa kuvaa ehdokkaiden kannatuksesta. Silti on nostettava esiin, että Essayah sai mainintoja kaikissa ikäryhmissä ja useamman alle 30-vuotiaiden keskuudessa, kun taas Aaltolan kannatus oli tämän kyselyn perusteella iäkkäämmän äänestäjäkunnan varassa.

Äänestysaktiivisuudesta keskustellaan kaikissa vaaleissa. Presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella äänestysprosentti oli 71,55. Nuorten poliittisesta osallistumisesta on oltu pitkään huolissaan, mutta tämän kyselyn ja viimeaikaisten vaalien tilastotiedon perusteella passiivisin ryhmä ei löydykään kaikkein nuorimmista äänestäjistä⁶. Eniten ”en äänestänyt ketään” -vastauksia antoivat tähän kyselyyn 40–59-vuotiaat vastaajat.

⁶ Ks. esim. <https://nuorisoala.fi/18-24-vuotiaiden-aaenestysaktiivisuus-nousi-jalleen-eduskuntavaaleissa-2023/>



Stubbin kannatus painottui jonkin verran vanhempiin ikäryhmiin, mutta yli puolet kaikista hänen äänistään kertyi kuitenkin kyselyn perusteella alle 60-vuotiaiden äänestäjien joukosta. Stubbin kannatus nojasi enemmän vanhempiin ikäryhmiin, kuin mitä kokoomuksen kannatus yleensä. Esimerkiksi kansallisen vaalitutkimuksen tietoihin perustuen kokoomuksen kannatus eri ikäryhmien kesken on jakaantunut hyvinkin tasaisesti⁷.

Haaviston kannatuksesta yli puolet kertyi alle 50-vuotiaiden antamista äänistä. Haaviston äänet kertyivät melko tasaisesti kaikista muista ikäryhmistä, paitsi yli 70-vuotiaiden joukosta. Haaviston kannatus noudattelee pitkälti taustapuolue vihreiden suosiota nuorempien äänestäjäryhmien keskuudessa. Tämä näkyi edellisissä eduskuntavaaleissa esimerkiksi siten, että vihreät asetti eniten nuoria ehdokkaita ja vihreiden äänestäjät myös äänestivät nuoria ehdokkaita enemmän kuin muut⁸. Kansallisen vaalitutkimuksen mukaan vihreiden kannattajat löytyvät selvästi useammin nuoremmista ikäryhmistä.

Halla-ahoa ja Haavistoa yhdistää se, että molempien äänestäjiä löytyi lähes samassa suhteessa kaikista ikäryhmistä. Myös Halla-aholla yli 70-vuotiaiden äänestäjien joukko toi hänelle vähiten kannatusta verrattuna nuorempiin ikäryhmiin. Halla-ahon tasainen suoritus eri-ikäisten äänestäjien keskuudessa on yhdenmukainen taustapuolue perussuomalaisen kanssa. Sekä kansallinen vaalitutkimus että Ajatuspaja Toivon vaaliselvitykset ovat osoittaneet perussuomalaisen saavan melko tasaisesti kannatusta kaikista ikäryhmistä.

⁷ <https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2023/09/2023-13-Suomalainen-aanestaja-2003%E2%80%932023.pdf>

⁸ <https://toivoajatuspaja.fi/puolueiden-kannatusrakenne-eduskuntavaaleissa-2023/>

Olli Rehnin tulos painottui kiinnostavasti kaikkein nuorimpiin ja kaikkein vanhimpiin äänestäjiin. Rehnin äänistä yhteensä 40 % kertyi alle 30-vuotiailta ja yli 70-vuotiailta äänestäjiltä. Kansallisen vaalitutkimuksen mukaan keskustan kannattajia löytyy selvästi enemmän vanhemmista kuin nuoremmista ikäryhmistä eli Rehnin tulosta ei voi pitää samansuuntaisena kuin hänen taustapuolueensa kannatusrakennetta. Toisaalta jotain indikaatiota keskustan noususta nuorten puolueena osoitti se, että keskusta asetti eduskuntavaaleissa vihreiden jälkeen toiseksi eniten alle 30-vuotiaita ehdokkaita⁹.

Li Anderssonin kannatus painottui kaikkein eniten nuorimpiin ikäryhmiin. Hänen kannatuksestaan puolet kerääntyi alle 40-vuotiailta. Tämä on linjassa siihen, miten vasemmistoliiton kannatus jakaantuu ikäryhmittäin kansallisen vaalitutkimuksen mukaan¹⁰. Myös Ajatuspaja Toivon eduskuntavaaliselvityksessä kävi ilmi, että vasemmistoliiton äänestäjistä 88 % valitsi ehdokkaan, joka oli iältään alle 50-vuotias. Kaikki vasemmistoliiton 11 kansanedustajaa kuuluvat tähän ikäryhmään.

Jutta Urpilaisen äännet kertyivät melko tasaisesti eri ikäryhmistä. Eniten Urpilainen sai kannatusta 31–39-vuotiaiden ja yli 70-vuotiaiden keskuudessa. Urpilaisen äänistä vain 11,4 % tuli kyselytutkimuksen mukaan alle 30-vuotiailta äänestäjiltä. Absoluuttiseksi äänimääräksi muutettuna tämä tarkoittaisi vain noin 15 000 ääntä koko maassa. Kansallisen vaalitutkimuksen mukaan SDP:n kannatus painottuu selvästi iäkkäämpiin eli Urpilaisen tulos heijastelee hänen taustapuolueensa kannatusrakennetta.

Kommentti

Presidentinvaalien äännet jakaantuivat ei paitsi sukupuolten mutta myös eri ikäryhmien osalta yllättävänkin samalla tapaa kuin mitä ehdokkaiden taustapuolueiden kannatusrakenteet tutkimusten pohjalta ovat.

Olli Rehnin tulos nuorimpien äänestäjien keskuudessa oli yllättävää. Onnistuttiinko somekampanjoinnissa puhuttelemaan erityisesti alle 30-vuotiaita äänestäjiä? Tai saiko keskusta muulla tavoin houkuteltua nuoria ehdokkaansa tukijoukkoihin ja kampanjoimaan omissa verkostoissaan? Joka tapauksessa nuorten suosion kääntäminen puolueen kannatukseksi olisi mahdollisuus keskustalle nousta viime eduskunta- ja kuntavaalien kannatusalhosta.

Stubbin merkittävän korkea kannatukseen kaikkein vanhimpien äänestäjien keskuudessa suhteessa kokoomuksen kannatustilastoihin ei ole aivan selvää, yhtä selitystä. Ehkä yksi huomio on substanssikeskustelussa, jossa korostui luonnollisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen kiristyminen ja jopa sodan uhan kasvaminen. Näihin teemoihin Stubb otti rohkeammin kantaa kuin muut ehdokkaat. Saattoi olla, että yli 70-vuotiaiden äänestäjien keskuudessa pidettiin erityisen tärkeänä tätä osaamista.

⁹ <https://toivoajatuspaja.fi/puolueiden-kannatusrakenne-eduskuntavaaleissa-2023/>

¹⁰ <https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2023/09/2023-13-Suomalainen-aanestaja-2003%E2%80%932023.pdf>

Ehdokkaiden kannatukset jakaantuivat eri kuntatyyppien kesken samoin kuin heidän taustapuolueidensa kannatus

Seuraavaksi tarkastellaan äänien jakaantumista ensimmäisellä äänestyskierroksella alueittain. Alueen osalta tarkastelemme tuloksia kahden eri muuttujan avulla: tilastollisen kuntaryhmityksen ja vastaajien itsensä kokeman alueellisen identiteetin mukaan. Tilastollinen kuntaryhmitys jakautuu pääkaupunkiseutuun, kaupunkimaisiin kuntiin, taajaan asuttuihin kuntiin ja maaseutumaisiin kuntiin. Alueellinen identiteetti jakautuu sen mukaan, tuntee ko vastaaja olevansa kaupunkilainen, maalaiseksi vai sekä että.

Ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella? N= 1039

	Pääkaupunki-seutu	Kaupunkimaiset kunnat	Taajaan asutut kunnat	Maaseutumaiset kunnat
Alexander Stubb	29,2 %	22,6 %	25,0 %	24,1 %
Pekka Haavisto	24,9 %	26,4 %	16,0 %	15,9 %
Jussi Halla-aho	14,2 %	17,5 %	20,4 %	17,6 %
Olli Rehn	9,8 %	11,5 %	21,0 %	22,9 %
Li Andersson	8,2 %	3,9 %	3,0 %	1,4 %
Jutta Urpilainen	3,8 %	4,4 %	3,9 %	2,3 %
Sari Essayah	0,7 %	1,9 %	0,0 %	1,7 %
Mika Aaltola	1,1 %	1,2 %	0,0 %	3,7 %
Harry Harkimo	1,1 %	1,2 %	0,0 %	0,9 %
En halua kertoa	4,5 %	5,1 %	4,8 %	5,7 %
En ketään	2,9 %	5,0 %	5,9 %	3,8 %
TOT (painotettu)	234	532	141	132

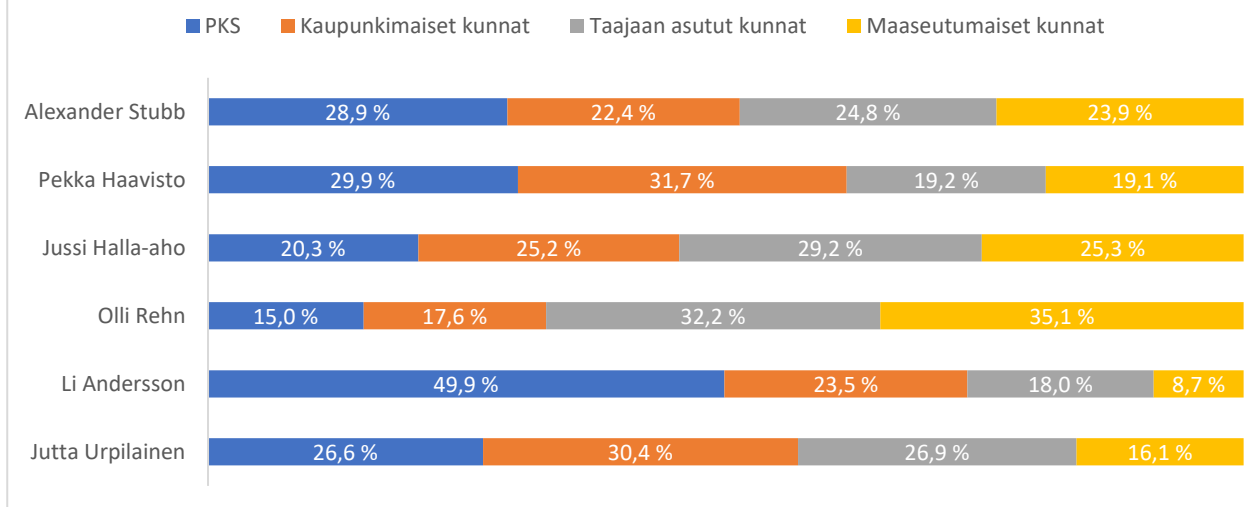
Pääkaupunkiseudulla suosituin ehdokas kyselyaineiston mukaan oli Alexander Stubb saaden yli 29 % annetuista äänistä. Haavisto ja Stubb saivat yhteensä yli puolet kaikista pääkaupunkiseudun kannatuksesta.

Kaupunkimaisissa kunnissa Pekka Haaviston kannatus oli hieman korkeampaa kuin Stubbin. Vaikka Andersson oli pääkaupunkiseudulla selvästi suosituimpi kuin Urpilainen, kaupunkimaisissa kunnissa ehdokkaiden kannatustaso oli lähes sama.

Sen sijaan taajaan asutuissa kunnissa Stubb sai neljänneksen äänistä, Halla-aho ja Rehn kumpikin noin viidenneksen. Haaviston jäi neljänneksi suosituimmaksi sekä taajan asutuissa että maaseutumaisissa kunnissa.

Maaseutumaisissa kunnissa Stubb oli niin ikään suosituin (24,1 %) peitoten jopa Olli Rehnin (22,9 %). Kyselyn mukaan Mika Aaltolan kannatus oli maaseutumaisissa kunnissa korkeampaa kuin Urpilaisen ja Anderssonin, vaikka hän kokonaiskannatuksessa jäi selvästi molemmista jälkeen.

Ehdokasvalinta vastaajan kuntaryhmittymän mukaan



Stubbin ja Halla-ahon kannatukset kertyivät hyvin tasaisesti erityyppisiltä alueilta. Vuoden 2023 eduskuntavaalien kokoomuksen kannatukseen verrattuna Stubbin kannatus maaseudulla parani. Kyselytutkimuksen mukaan 24 % maaseutumaisissa kunnissa asuvista äänesti Stubbia ja vaalituloksen perusteella ensimmäisellä kierroksella 22,9 %. Eduskuntavaaleissa kokoomuksen kannatus maaseudulla oli vain 13,7 % (Tilastokeskus).

Haaviston kannatus kertyi kyselytutkimuksen mukaan painotetusti pääkaupunkiseudulta ja kaupunkimaisista kunnista (yht. yli 60 %). Vaikka Haaviston kannatus painottui kaupunkeihin, tulos maaseutumaisissa kunnissa oli vihreiden kannatustasoon nähden erinomainen. Eduskuntavaaleissa vain 2,6 % maaseudulla äänesti vihreitä, kun taas presidentinvaaleissa Haavistoa äänesti jopa 19,8 %. Kyselytutkimuksen tuloksissa Haaviston kannatus maaseutumaisissa kunnissa oli 18 %.

Rehnin kannatus rakentui voimakkaasti taajaan asuttujen ja maaseutumaisten kuntien asukkaiden antamien äänten varaan (67,3 %). Rehnin kannatus maaseudulla oli hyvin samansuuruinen keskustan kannatuksen kanssa. Eduskuntavaaleissa keskusta sai 22,6 % maaseudun äänistä. Rehn sai ensimmäisellä kierroksella maaseudun äänistä 22,5 %. Kuitenkin Rehn pärjasi keskustaa paremmin suurten kaupunkien ydinalueilla. Eduskuntavaaleissa keskusta sai 1,7 % ja presidentinvaaleissa Rehn sai 7,9 % suurten kaupunkien ydinalueiden äänistä. (Suomen vaalidata 2024, 4.)

Vasemmistoliiton Li Anderssonin kannatuksesta tuli kyselyn mukaan peräti puolet pääkaupunkiseudulta. Häntä äänesti pääkaupunkiseudulla 9 % (vrt. koko 4 %) ja puolestaan maaseudulla vain 1 %.

SDP:n kannatus eduskuntavaaleissa oli esimerkiksi maaseudulla 24,2 % ja suurissa kaupungeissa 9,2 %. Näistä tuloksista Urpilainen jäi kauas niin kyselytutkimuksessa kuin varsinaisessa vaalituloksessa. Urpilaisen kannatuksesta pienin osuus (16,1 %) tuli maaseutumaisista kunnista.

Ammattiliittojen jäsenyyden näkyminen ehdokasvalinnoissa

Ketä seuraavista ehdokkaista äänestit presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella? N= 1039

	Akava	STTK	SAK	muu	Ei mikään
Alexander Stubb	27,3 %	34,7 %	20,8 %	16,2 %	26,2 %
Pekka Haavisto	23,8 %	25,7 %	28,4 %	26,6 %	19,2 %
Jussi Halla-aho	15,1 %	0,0 %	16,5 %	19,5 %	20,3 %
Olli Rehn	19,1 %	6,8 %	5,5 %	18,7 %	13,2 %
Li Andersson	2,4 %	5,7 %	4,5 %	3,6 %	5,9 %
Jutta Urpilainen	2,8 %	8,2 %	13,0 %	5,9 %	2,9 %
Sari Essayah	2,0 %	3,6 %	0,0 %	0,0 %	1,7 %
Mika Aaltola	1,9 %	0,0 %	1,6 %	1,6 %	1,1 %
Harry Harkimo	0,0 %	0,5 %	0,7 %	1,0 %	0,3 %
En halua kertoa	4,0 %	12,2 %	3,1 %	3,4 %	3,6 %
En ketään	1,5 %	2,7 %	5,3 %	3,6 %	5,5 %
TOTAL (painotettu)	151	44	79	129	451

Aleander Stubb sai kyselyn mukaan eniten ääniä STTK:n (35 %) ja Akavan (27 %) jäseniltä. SAK:n jäsenistä 21 % äänesti kokoomuksen ehdokasta. Stubb sai myös eniten ääniä vastanneilta, jotka eivät kuuluneet mihinkään ammattiliittoon.

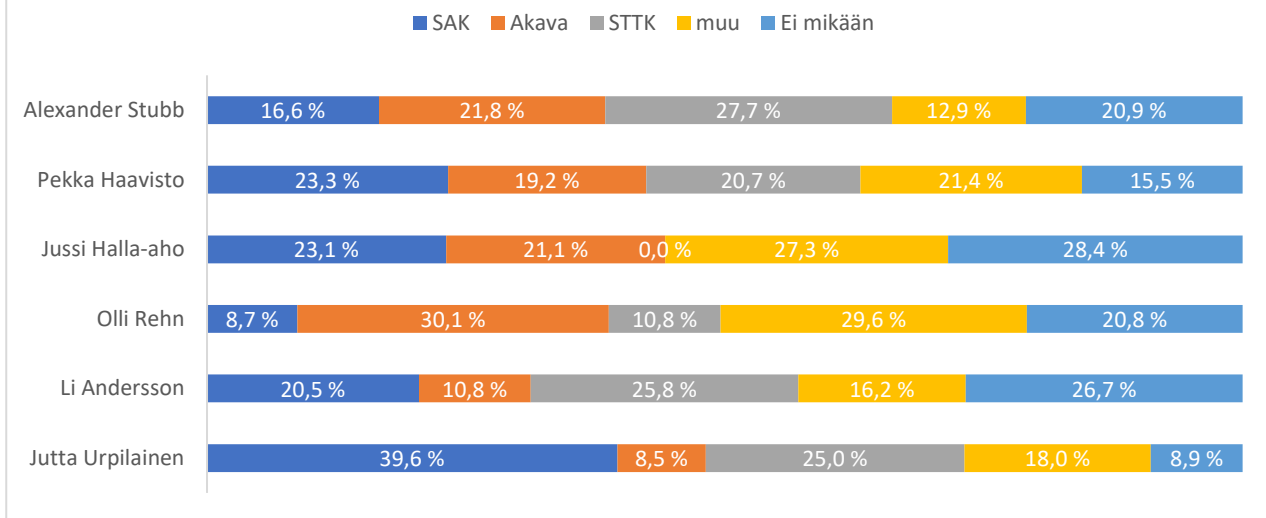
Akavalaisten vastaajien keskuudessa Stubbien jälkeen toiseksi suosituin ehdokas oli Haavisto (23,8 %) ja kolmanneksi eniten kannatusta sai Olli Rehn (19,1 %).

STTK:n jäsenistä 60 % antoi äänensä joko Stubbille tai Haavistolle. Halla-aho ei kyselyn mukaan saanut kannatusta lainkaan STTK:n piiristä. Toki vastaajista vain 44 henkilöä kertoi olevansa STTK:n jäsen. Tässä joukossa Urpilainen oli kolmanneksi suosituin ehdokas tässä joukossa saaden 8 % osuuden.

SAK:n jäsenten keskuudessa suosituin oli Pekka Haavisto (28,4 %) ja hänen jälkeensä eniten mainintoja sai Stubb (20,8 %). Halla-aho oli tässä joukossa kolmanneksi suosituin (16,5 %). Sen sijaan Olli Rehn jäi selvästi muista jälkeen saaden vain 5,5 % osuuden. SAK:n jäsenistä kannatti Urpilaista 13 %, kun taas Li Anderssonin kannatus jäi alle 4 %:n.

Vastaajajoukko, joka ei kuulunut mihinkään ammattiliittoon, oli ylivoimaisesti suurin (451 vastaajaa). Näiden oletettavasti eniten nuorten ja eläkeläisten vastaajien keskuudessa suosituin oli Stubb ja toiseksi suosituimmat Halla-aho ja Haavisto.

Ehdokasvalinta vastaajan ay-jäsenyyden mukaan



Kuvio osoittaa, miten kunkin kuuden ehdokkaan kannatus jakaantui eri ammattiliittojen jäsenien ja ei-jäsenien kesken. Tästä näkyy, että Stubbin, Haaviston ja jokseenkin myös Anderssonin kannatus tuli melko tasaisesti kaikista vastaajaryhmistä.

Halla-ahon osalta merkillepantavaa on edellä mainittu kannatuksen puuttuminen STTK:n jäsenten keskuudessa ja toisaalta se, että yli puolet Halla-ahon äänistä tuli kyselyn mukaan ihmisiltä, jotka olivat jonkun muun ammattiliiton jäseniä tai eivät kuuluneet liittoon lainkaan.

Rehn kannatuksesta alle 10 % tuli SAK:n ja toiset n. 10 % STTK:n jäseniltä. Lähes kolmannes (30,1 %) Olli Rehnin kannatuksesta tuli Akavan jäseniltä. Jutta Urpilaisen kannatuksesta peräti 40 % tuli vastaajilta, jotka kertoivat olevansa SAK:n jäseniä.

Kiinnostavimmat havainnot

Stubbin kannatus eri ikäryhmissä oli yhtäläinen kokoomuksen kannattajien ikärakenteen kanssa lukuunottamatta varttuneinta väkeä. Yli 70-vuotiaista peräti 40 % valitsi Stubbin.

Vihreiden ja perussuomalaisten sukupuolittuneisuus näkyi selvästi näissäkin vaaleissa. Haaviston tulos painottui naisten ääniin ja Halla-ahon sitäkin voimakkaammin miesten. Molempien kannattajissa ikäjakauma oli hyvin samanlainen – painottuen enemmän nuorempiin kuin varttuneisiin ikäryhmiin.

Olli Rehn pärjäsi gallupeihin nähden hyvin, vaikkei saanut apua ”voittajien vankkurit” -ilmiöstä. Rehnin äänistä yli puolet tuli alle 40-vuotiailta ja yli 70-vuotiailta äänestäjiltä.

Li Anderssonin äänistä lähes kolmannes tuli alle 30-vuotiailta. Jutta Urpilaisen äänestäjistä lähes kaksi kolmasosaa oli naisia. Urpilaisen äänestäjistä 40 % oli SAK:n jäseniä.